

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Навчально-науковий інститут
«Юридичний інститут КНЕУ ім. В. Гетьмана»
Кафедра публічного та міжнародного права

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	293 «Міжнародне право»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему

«МІЖНАРОДНА ЮСТИЦІЯ: ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА»

здобувача Котенка Матвія Володимировича

(підпис)

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент Галіахметов Ігор Абзалович

(підпис)

Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)
Завідувач кафедри публічного та міжнародного права
д. ю. н., професор Кузьменко О. В.

(підпис)

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Навчально-науковий інститут
«Юридичний інститут КНЕУ ім. В. Гетьмана»

Кафедра публічного та міжнародного права

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

галузь знань

29 Міжнародні відносини

спеціальність

293 Міжнародне право

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

В. Г. Чорна

(підпис) (ініціали, прізвище)

О. В. Кузьменко

(підпис) (ініціали, прізвище)

«___» лютого 2024 р.

«___» лютого 2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачки вищої освіти Котенка Матвія Володимировича

(прізвище, ім'я, по батькові)

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: Міжнародна юстиція: правова характеристика

Тему затверджено наказом ректора Університету від «07» лютого 2024 р. № 250-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах міжнародних договорів, актів міжнародних організацій, здобутків національної та зарубіжної правової доктрини.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	МІЖНАРОДНА ЮСТИЦІЯ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
(назва розділу)	
Розділ 2	ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУЦІЙ МІЖНАРОДНОЇ ЮСТИЦІЇ ООН
(назва розділу)	
Розділ 3	ІНСТИТУТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СПІЛЬНОТ
(назва розділу)	
Об’єкт дослідження:	міжнародні відносини, пов’язані з функціонуванням міжнародних судових механізмів.
Предмет дослідження:	міжнародно-правові норми та звичаї, що складають систему міжнародної юстиції та забезпечують її функціонування.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	у дослідженні правового аспекту системи міжнародної юстиції та охарактеризування його.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	
1.1. Передумови, становлення та розвиток інституцій системи міжнародної юстиції. Міжнародна юрисдикція	
1.2. Правова регламентація діяльності міжнародних судів і органів юстиції держав-членів ООН (на прикладі України)	
У розділі 2	
2.1. Міжнародний суд ООН (International Court of Justice)	
2.2. Міжнародний кримінальний суд (International Criminal Court)	
2.3. Міжнародний трибунал ООН з морського права (International tribunal for the law of the sea)	
У розділі 3	
3.1. Європейський суд з прав людини (European Court of Human Rights)	
3.2. Європейський Суд справедливості (European Court of Justice)	

Завдання підготував науковий керівник

(підпис)

Галіахметов Ігор Абзалович
(ПІБ)
«12» лютого 2024 р.

Завдання одержала здобувачка

(підпис)

Котенко Матвій Володимирович
(ПІБ)
«12» лютого 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
 РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНА ЮСТИЦІЯ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	
1.1. Передумови, становлення та розвиток інституцій системи міжнародної юстиції. Міжнародна юрисдикція.....	7
1.2. Правова регламентація діяльності міжнародних судів і органів юстиції держав-членів ООН (на прикладі України).....	14
 РОЗДІЛ 2. ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУЦІЙ МІЖНАРОДНОЇ ЮСТИЦІЇ ООН	
2.1. Міжнародний суд ООН (International Court of Justice).....	18
2.2. Міжнародний кримінальний суд (International Criminal Court).....	22
2.3. Міжнародний трибунал ООН з морського права (International tribunal for the law of the sea).....	26
 РОЗДІЛ 3. ІНСТИТУТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СПІЛЬНОТ	
3.1. Європейський суд з прав людини (European Court of Human Rights).....	30
3.2. Європейський Суд справедливості (European Court of Justice).....	34
ВИСНОВОК.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

Актуальність теми. Система міжнародної юстиції це сукупність інституцій та організацій, завдяки яким існують міжнародно-правові відносини. Термін включає такі організації та установи як Міжнародний Кримінальний Суд, Європейський Суд Прав Людини, Міжнародний Трибунал Морського Права тощо. І з усе більше глобалізованим світом, міжнародні відносини, особливо вирішення міжнародних спорів займають важливе місце у людських відносинах. Зважаючи на це можна зазначити, що на даний момент система міжнародної юстиції буде відігравати тільки більшу роль у майбутньому, тому є сенс надавати їй більше уваги та деталізації.

Хоча існування відносин між державами та державоподібними утвореннями було доволі розповсюдженим явищем, перші прояви саме міжнародно – судового характеру почали з'являтися тільки на межі XVIII та XIX століть. І тільки після великих війн кінця XIX почали з'являтися міжнародні організації та масштабні угоди спрямовані на створення певних систем, що мали б обмежити обсяг конфліктів, а також створити певну правову відповідальність для держав та осіб на міжнародному рівні, наприклад Гаазькі конвенції. Першою повноцінною організацією міжнародного правосуддя можна вважати Постійну палату третейського суду, що був створений в 1899 році в результаті першої Гаазької конференції з метою надання державам кращої альтернативи вирішення конфліктів між собою. У 1920 році була створена Постійна палата міжнародного правосуддя при Лізі Націй. Палата профункціонувала фактично з 1922 року по 1940 рік коли Німеччина вторглася до Нідерландів, і в 1945 році провела свою останню сесію, припиняючи існування наступного року. Досвід діяльності палати міжнародного правосуддя був взятий до уваги при створенні Міжнародного суду ООН, що можна вважати її прямим наступником. З того часу Міжнародний суд ООН був одним з основних органів міжнародної юстиції, 195 справ було взято на огляд за період існування суду. Однією з найбільших труднощів міжнародної

юстиції є саме імплементація рішень її органів суверенними державами, це відбувається зазвичай або як приєднання відповідних держав до певних міжнародних угод, або шляхом внесення рішень органів міжнародної юстиції до свого національного законодавства.

Одним прикладом імплементації міжнародних домовленостей та рішень органів міжнародної юстиції у свої законодавства можна вважати Європейський Союз, що є міждержавною організацією заснованою на добровільній участі низки Європейських держав. Основною інституцією міжнародної юстиції в Європейському Союзі є Суд Європейського Союзу, що складається з Загального суду та Європейського суду справедливості, Суд ЄС був заснований в 1952 році під егідою Європейського співтовариства вугілля та сталі, і згодом, після набрання чинності Римським договором в 1958 році, став спільним судом для трьох європейських співтовариств, стаючи Судом Європейського Союзу в 2009 році з набранням чинності Лісабонської угоди. Також важливою Європейською організацією, що відіграє важливу роль у системі міжнародної юстиції виступає Європейський суд з прав людини. Основою ЄСПЛ була Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод, підписана у 1950 році, а сам ЄСПЛ почав роботу в 1959 році. У 1998 році ЄСПЛ був реформований і об'єднаний з Європейською комісією з прав людини, що значно підвищило активність його роботи.

Метою цього дослідження є вивчення правових аспектів системи міжнародною юстиції, зокрема аналіз таких структур як Міжнародний суд ООН, Європейський суд з прав людини, Трибунал ООН з морського права, Міжнародний кримінальний суд та Європейський суд справедливості. Також метою цієї роботи є розкриття функціонування судових та міжнародно-юстиційних органів у країнах членах ООН, зокрема Україні.

РОЗДІЛ 1

МІЖНАРОДНА ЮСТИЦІЯ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

1.1. Передумови, становлення та розвиток інституцій системи міжнародної юстиції. Міжнародна юрисдикція

У сучасному взаємопов'язаному світі кількість розбіжностей між державами, де часто учасники нехтують одним із фундаментальних принципів міжнародного права – принципом мирного врегулювання, згідно з яким міжнародні суперечки повинні вирішуватися виключно мирними методами, на жаль, не зменшується. Інструментом реалізації цих завдань є Міжнародний Суд як судовий орган Організації Об'єднаних Націй. Активність роботи Міжнародного Суду в останні кілька десятиліть значно зросла. Зокрема, це стосується і участі України у міжнародних судових процесах. У зв'язку з цим виникає потреба дослідити роль Суду у вирішенні міждержавних спірних питань, адже він є зручним та ефективним механізмом мирного урегулювання існуючих між сторонами конфлікту розбіжностей. Суд має унікальні повноваження, які охоплюють всі справи, які будуть передані йому сторонами, і всі питання, спеціально передбачені Статутом ООН або чинними договорами і конвенціями. У поєднанні з універсальним характером Суду та авторитетністю його рішень він є основним механізмом для врегулювання правових спорів між державами.

Вважається, що одним з перших (у новітній історії) міжнародних договорів, який заклав основи міжнародного правосуддя, був договір Джея 1794 р. (між США і Великою Британією). Згідно з цим договором було створено три змішані комісії із судовими функціями: 1) для встановлення кордонів між США і Канадою; 2) для розгляду позовів фізичних осіб у зв'язку із захопленням торговельних суден; 3) для вирішення питань повернення США довоєнних боргів.

Водночас створюються третейські суди, «змішані суди», які беруть до розгляду складні політичні, територіальні питання, позови щодо захоплення кораблів, африканської работоргівлі.

Суттєве значення для зміцнення ролі міжнародного правосуддя мала «алабамська справа» між США і Великою Британією, третейське вирішення якої провадилося в Женеві і дійшло висновку, що Велика Британія повинна сплатити США 15,5 млн доларів, що й було виконано. У другій половині XIX ст. укладено десятки міжнародних арбітражних договорів, зокрема в межах міжнародних організацій (наприклад, ВПС, у Конвенції про міжнародні залізничні перевезення тощо), в яких сторони погоджуються на відповідний розгляд їхніх справ. Робиться спроба створити міжнародне арбітражне право. Активно обговорюються ініціативи створення постійного міжнародного суду. 1892 р. Союз міжнародних залізничних перевезень створює Постійний арбітражний суд. 1895 р. Міжпарламентський Союз ухвалює резолюцію про створення Міжнародного третейського суду.

Гаазькі конференції 1899 і 1907 рр. у своїх конвенціях передбачили створення й роботу Постійного Третейського Суду. До конвенції 1899 р. приєдналися 47 держав, і в 1900 р. Суд було засновано.

За перші п'ятнадцять років XX ст. було укладено більш як 120 міжнародних арбітражних договорів, створено регіональні судові інституції (наприклад, Центральноамериканську палату правосуддя).

Власне, досвід їх роботи був надзвичайно корисним для відпрацювання механізму прийняття рішень у Постійній палаті міжнародного правосуддя, а згодом і Міжнародного Суду ООН (Статут Суду підписано 26 червня 1945 р., а сам він набув чинності 24 жовтня 1945 р.).

Періодизація створення системи міжнародного правосуддя:

1-й етап – до створення Постійної палати третейського Суду 1899 року (Договір Джея 1794 р.);

2-й етап – створення Постійної палати третейського Суду 1899 року та Постійної Палати Міжнародного правосуддя 1920 р.;

3-й етап – після 1945 року, епоха права ООН;

4-й етап – Нюрнберзький та Токійський трибунали;

5-й етап – створення Міжнародного трибуналу з морського права, Міжнародного кримінального суду, Центру вирішення інвестиційних спорів, Органу вирішення спорів СОТ.

Міжнародні спори вирішуються на основі суверенної рівності держав за умов дотримання принципу вільного вибору засобів мирного вирішення міжнародних спорів відповідно до зобов'язань за ст. 33 Статуту ООН та принципами справедливості й міжнародного права .

Принцип мирного вирішення міжнародних спорів знайшов своє закріплення в Статуті ООН 1945 р., Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй 1970 р., Манільської декларації про мирне вирішення міжнародних спорів 1982 р., Декларації про запобігання та усунення спорів і ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру й безпеці, про роль ООН у цій галузі 1988 р., а також на регіональному рівні в Європейській конвенції про мирне врегулювання спорів 1957 р., Заключному акті НБСЄ 1975 р. .

Статут ООН розподіляє спори на дві категорії:

1) особливо небезпечні, продовження яких може загрожувати підтримці міжнародного миру й безпеки (ст. 34);

2) будь які інші спори (п. 1 ст. 33, п. 1 ст. 35, п. 1 ст. 36).

Для опису конфлікту в Статуті ООН також вживається термін «обставини», що може спричинити недоузгодження між державами, викликати розбіжності між ними, загрожувати збереженню міжнародного миру і безпеки. Обставини виникають, коли зіткнення інтересів держав не супроводжується взаємними вимогами, хоча й породжує недоузгодження між ними. Отже, поняття «обставини» є ширшим за «спір».

Стаття 34 Статуту ООН наділяє Раду Безпеки повноваженнями вивчати будь-яку розбіжність або обставини, які можуть спричинити міжнародні

суперечки або розбіжності, з метою визначити, чи може продовження цієї розбіжності або обставин загрожувати збереженню міжнародного миру й безпеки.

Статут ООН також виділяє такі категорії розбіжностей: «розбіжність, продовження якої може загрожувати збереженню міжнародного миру і безпеки» (ст. 33), «міжнародна розбіжність» (п. 3 ст. 2); «будь-яка розбіжність», яка може або не може становити пряму загрозу збереженню міжнародного миру (ст. 38); «локальні розбіжності» (п. 2 і 3 ст. 52); «правові розбіжності» (п. 3 ст. 36).[12][22]

Також міжнародні спори можна кваліфікувати за предметом спору з економічних, територіальних, дипломатичних питань тощо; за кількістю суб'єктів (двосторонні та багатосторонні) .

Засоби вирішення міжнародних спорів поділяють на погоджувальні засоби, судові засоби та засоби, що використовують у межах міжнародних організацій.

Згідно з п. 1 ст. 33 Статуту ООН «учасники розбіжності, продовження якої може загрожувати збереженню міжнародного миру і безпеки, зобов'язані докласти зусиль для вирішення розбіжності шляхом переговорів, розслідування, посередництва, залагодження, арбітражу, судового розгляду, звернення до регіональних органів або угод чи іншими мирними методами на свій розсуд.[12]

При вирішенні міжнародних розбіжностей суб'єкти міжнародного права дуже часто звертаються до послуг та консультацій. Міжнародні розбіжності також можуть вирішуватися в межах міжнародних організацій. Згідно зі ст. 34 Статуту ООН Рада Безпеки ООН має право розслідувати будь-яку розбіжність або обставини з метою визначити їх характер.

Методами судового вирішення міжнародних розбіжностей є діяльність універсальних (Постійна палата міжнародного правосуддя Ліги Націй (попередник МС ООН), Міжнародний суд ООН (МС ООН), Міжнародний трибунал із морського права) та регіональних (Суд Європейського Союзу,

Карибський суд, Центральноамериканський суд та ін.) судових інстанцій, а також міжнародних арбітражних органів (постійних та тимчасових).

Постійна палата міжнародного правосуддя Ліги Націй була першим міжнародним судовим органом в історії мирного вирішення спорів, заснованим у 1920 р. Держави могли звернутися до Палати в односторонньому порядку і залучити до розгляду іншу державу без згоди між сторонами про передання справи на розгляд Палати. Держави письмово мали визнавати обов'язкову юрисдикцію Палати. Палата мала компетенцію давати консультативні висновки з питань, які їй були передані Радою або Асамблеєю Ліги Націй. У період із 1922 р. до 1940 р. Палата винесла 32 рішення за міждержавними спорами і 27-ма консультативними висновками. Палата припинила своє існування в 1946 р.

Правонаступником Палати є МС ООН – основний судовий орган міжнародного співтовариства, заснований у 1945 р. Відповідно до ст. 92 Статуту ООН МС ООН є «головним судовим органом Організації Об'єднаних Націй». Статут МС ООН засновано на Статуті Постійної палати міжнародного правосуддя Ліги Націй . [22]

Учасниками Статуту МС ООН є всі держави-члени ООН. Кожен член ООН зобов'язується виконати рішення МС ООН у тій справі, в якій він є стороною (ст. 94 Статуту ООН). За певних обставин РБ ООН може дати рекомендації або вжити заходів для приведення рішення МС ООН у виконання (ст. 94 Статуту ООН).

Процедура розгляду справи МС ООН встановлюється Статутом МС ООН і Регламентом Суду, затвердженим відповідно до Статуту в 1978 р. (остання поправка набула чинності 29 вересня 2005 р.) .

Міжнародний арбітраж – засіб мирного врегулювання спорів, який полягає в добровільно вираженій згоді сторін передати свій спір на розгляд третій стороні, рішення якої буде обов'язковим для сторін спору.

Є такі два види арбітражних органів, як постійний арбітраж і тимчасовий (арбітраж *ad hoc*), який створюється сторонами задля вирішення конкретного

спору.

Розрізняють такі види юрисдикції постійних міжнародних арбітражів, як факультативний (необхідна згода всіх сторін спору) і обов'язковий (достатньо вимоги однієї зі сторін спору).

Основними способами передання справи на міжнародний арбітражний розгляд є спеціальна угода (компроміс), спеціальне положення (арбітражне застереження) в міжнародних договорах, загальні арбітражні договори.

Під час створення арбітражу *ad hoc* укладається спеціальна угода, яка містить опис предмета спору, склад арбітражу, його компетенцію, принципи і процедуру арбітражного розгляду, а також положення про визнання сторонами спору обов'язковості арбітражного рішення.

Використання міжнародного арбітражу (як засобу мирного вирішення міжнародного спору) передбачено Конвенціями про мирне розв'язання міжнародних зіткнень 1899 р. та 1907 р.

На основі Конвенції 1899 р. засновано Постійну палату третейського суду в Гаазі. Палата розглядає будьякі спори між державами та міжнародними організаціями, юридичними та фізичними особами. Наразі Палата розглядає три міждержавних провадження, 106 справ між інвесторами та державами, 52 справи за контрактами з державним або іншим державним органом, 2 інші спори.

На сьогодні міжнародне правосуддя здійснюється через такі судові установи:

- Міжнародний Суд ООН;
- Міжнародний третейський суд (формується за конкретними справами й виконує судові функції у зв'язку зі специфікою ситуації і характером справи);
- Міжнародний трибунал з морського права (обирається у складі 21 судді зі списку, який подають країни — по 2 кандидатури кожна; сторонами у спорі можуть виступати держави, міжнародні організації, фізичні та юридичні

особи);

- Суд Європейського Союзу (заснований на основі договорів про створення Європейського об'єднання вугілля і сталі 18 квітня 1951 р.; Європейського економічного товариства і Європейського товариства з атомної енергії від 25 березня 1957 р.);
- Європейський суд з прав людини (діє в рамках Ради Європи на основі Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод від 4 листопада 1950 р., створений 1959 р., з 1 листопада 1998 р. діє на постійній основі);
- Міжамериканський суд з прав людини (створений на основі Американської конвенції прав людини 1969 р.);
- Економічний суд Співдружності Незалежних Держав (діє на основі Угоди про заходи щодо забезпечення покращання системи розрахунків міжгосподарськими організаціями країн-учасниць СНД від 15 травня 1992 р., Угоди про статус Економічного суду СНД від 6 липня 1992 р.; Статуту СНД від 22 січня 1993 р. (ст. 32), Положення і Регламенту Суду 1994 р.);
- Міжнародний трибунал по Руанді (створений 1994 р. відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН);
- Міжнародний трибунал з питань колишньої Югославії (створений відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН від 25 травня 1993 р.);
- численні судові інституції арбітражного, третейського характеру.

1.2. Правова регламентація діяльності міжнародних судів і органів юстиції держав-членів ООН (на прикладі України)

Центральною ланкою системи міжнародного правосуддя є міжнародний судовий орган. Термін «**міжнародний** судовий орган» зафіксовано з 1996 року в національному законодавстві шляхом включення до Конституції України відповідних положень: «Кожна людина має право, використавши всі національні засоби захисту своїх прав, звернутися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових органів або до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна» (п. 4 ст. 55).

Однак в науковій та навчальній літературі зустрічаються альтернативні погляди на визначення вказаного явища. Так, О. Васякіна оперує поняттям «міжнародний судовий орган» і робить висновок, що воно є загальним для всіх міжнародних судових установ чи інших організацій, що забезпечують діяльність міжнародних судів. А. Підгородинська, досліджуючи поняття «міжнародний судовий орган», «міжнародна судова установа», «міжнародний трибунал», «міжнародний суд», приходить до висновку про відсутність суттєвих відмінностей між ними, а всі ці органи виступають елементами єдиної системи міжнародного правосуддя

Термін «міжнародна судова установа» використовує в своїх роботах М. Ентін, автор відносить до них міжнародні судові органи загальної компетенції, суди з прав людини, суди інтеграційних об'єднань, квазіюрисдикційні органи міжнародних організацій

У доктрині міжнародного права сформувалося консенсусне поняття міжнародного суду як незалежного органу, що діє на постійній основі або створений *ad hoc*, уповноваженого на прийняття обов'язкових для сторін рішень на основі міжнародного права

Наведене визначення є досить точним насамперед у зв'язку із акцентуванням на таких важливих для міжнародної судової установи якостях

як незалежність суддів та прийняття обов'язкових для сторін рішень на основі міжнародного права.

Сьогодні міжнародні судові установи складають окрему систему, до якої входять:

Постійна палата Третейського суду, Міжнародний суд ООН, Суд Європейського Союзу, Суд Європейської асоціації вільної торгівлі, Міжнародний кримінальний суд, Міжнародний трибунал з морського права, Суд з примирення та арбітражу Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Міжнародний арбітражний суд Міжнародної торгової палати, Лондонський міжнародний третейський суд, Арбітражний інститут Торгової палати м. Стокгольма, Орган з вирішення спорів Світової організації торгівлі, Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів та інші.

Окремою підсистемою постають міжнародні судові установи, що діють у сфері захисту прав людини:

Європейський суд з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини та Африканський суд з прав людини і народів.

Правова регламентація МС ООН:

- Статут МС ООН: Це основний документ, який визначає мандат, юрисдикцію, процедуру та організацію роботи МС ООН. Статут був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у 1945 році та ратифікований більшістю держав-членів ООН.
- Правила судочинства МС ООН: Ці правила встановлюють детальні процедури розгляду справ у МС ООН, включаючи правила подання позовних заяв, проведення усних та письмових слухань, винесення рішень та виконання рішень.
- Інші документи: МС ООН також керується іншими документами, такими як практика суду та прецедентне право.

Правова регламентація міжнародних трибуналів:

- Статути міжнародних трибуналів: Кожен міжнародний трибунал має власний статут, який визначає його мандат, юрисдикцію, процедуру та

організацію роботи. Статути міжнародних трибуналів, як правило, приймаються Радою Безпеки ООН.

- Правила судочинства міжнародних трибуналів: Ці правила встановлюють детальні процедури розгляду справ у конкретному міжнародному трибуналі.
- Інші документи: Міжнародні трибунали також керуються іншими документами, такими як практика суду та прецедентне право.

Україна як незалежна держава і повноправний суб'єкт міжнародного права виступає за мирне розв'язання міжнародних спорів, у тому числі через систему міжнародного судочинства. Наша держава підписала і ратифікувала міжнародні угоди щодо утворення тих чи інших міжнародних судових установ. Україна, її державні органи та громадяни виступають учасниками відповідних судових процесів. Представники України є суддями чи арбітрами відповідних міжнародних судів та арбітражів, забезпечуючи тим самим функціонування міжнародної системи судочинства. Незважаючи на те, що ідея міжнародного судочинства і історія міжнародних судових установ налічує кілька століть, активний розвиток системи міжнародних судів є однією з яскравих характеристик початку XXI століття. Нині до цієї системи входять міжнародні судові установи загальної компетенції, міжнародні судові установи кримінальної юрисдикції, трибунали та арбітражі, та міжнародні судові установи у сфері захисту прав людини.[1][2]

Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України у формі ратифікації, та договори, які не потребують ратифікації й затверджені у формі указу Президента України або постанови Кабінету Міністрів України, є частиною національного законодавства України (частина перша статті 9 Конституції України, частина перша статті 3, стаття 12, стаття 19 Закону № 1906-IV). У зв'язку із цим суди при застосуванні міжнародних договорів України під час здійснення правосуддя мають враховувати, що частиною національного законодавства слід розглядати не тільки ратифіковані Верховною Радою України міжнародні

договори України, а й ті міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано в інших формах, погоджених сторонами, наприклад, шляхом "підписання", "прийняття", "затвердження" і "приєднання", за допомогою яких держава виражає в міжнародному плані свою згоду на обов'язковість для неї договору (підпункт б пункту 1 статті 2 Віденської конвенції, стаття 8 Закону № 1906-IV).[38]

Частиною правової системи України є також міжнародні договори, укладені Українською РСР до проголошення незалежності України, згідно з якими Україна як держава - правонаступниця Української РСР продовжує здійснювати міжнародні права і обов'язки (стаття 6 Закону України від 12 вересня 1991 року № 1543-XII "Про правонаступництво України").[19]

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУЦІЙ МІЖНАРОДНОЇ ЮСТИЦІЇ ООН

2.1. Міжнародний суд ООН (International Court of Justice)

Міжнародний Суд ООН є функціонуючим безперервно органом, який збирається, як правило, у повному складі, а в разі потреби може формувати склади (з трьох і більше суддів) для розгляду певної групи справ. Учасниками у справах, які розглядає Суд, є виключно держави. Вони (учасники) беруть участь у Суді через уповноважених осіб, мають право користуватися послугами захисників, уповноважених осіб. Ведення справ письмове і усне. Судові засідання є відкритими, якщо учасники не звернулися з проханням і Суд не ухвалив рішення про закриті засідання. Офіційними мовами є англійська і французька — ними оформлюються матеріали, ведеться судочинство, приймаються рішення. На звернення учасника йому дозволяється користуватися неофіційною мовою.[15][25][31]

Міжнародний Суд складається з п'ятнадцяти суддів, обраних Генеральною Асамблеєю ООН і Радою Безпеки терміном на дев'ять років. Судді повинні бути представниками різних правових систем, виступати в особистій якості (не будучи представниками держав, не більше одного громадянина від держави) і відповідати високим моральним якостям, які дають підстави в їхніх країнах обіймати вищі судові посади, бути юристами з визнаним авторитетом у галузі міжнародного права.

Рішення ухвалюються простою більшістю голосів за наявності кворуму у складі дев'яти суддів. Місце проведення засідань — місто Гаага. Згідно зі статтею 19 Статуту Суду його члени при виконанні судових функцій мають дипломатичні привілеї та імунітет.[8][24][22]

Юридичною підставою діяльності Міжнародного Суду ООН є Глава XIV Статуту ООН, Статут Міжнародного Суду ООН (як невід'ємна частина Статуту

ООН), Правила Суду. Члени ООН автоматично стають учасниками Статуту Міжнародного суду ООН. Держави, які не входять до складу ООН, можуть приєднатися до Статуту Міжнародного суду (такими на сьогодні є Ліхтенштейн, Сан-Маріно і Швейцарія).[8][22]

При розгляді справ Суд використовує: міжнародні угоди (універсальні й спеціалізовані); міжнародні звичаї; загальні принципи права; судові рішення й доктрини найавторитетніших фахівців з публічного права різних держав як додатковий метод для визначення норм права; вирішує справи *ex aequo et bono* (згідно з принципами справедливості), за згодою сторін.

Створення Суду стало кульмінацією тривалого процесу розробки методів мирного врегулювання міжнародних спорів, витоки якого можна простежити ще в античні часи.[22][31]

Стаття 33 Статуту Організації Об'єднаних Націй перераховує наступні методи мирного вирішення спорів між державами: переговори, розслідування, посередництво, примирення, арбітраж, судове врегулювання та звернення до регіональних установ або домовленостей, до яких також слід додати добрі послуги. Деякі з цих методів включають послуги третіх сторін. Наприклад, медіація ставить сторони спору в положення, в якому вони можуть самі вирішити свій спір завдяки втручанням третьої сторони. Арбітраж йде далі, у тому сенсі, що спір передається на розгляд чи рішення неупередженої третьої сторони, щоб можна було досягти обов'язкового врегулювання. Те ж саме стосується судового врегулювання (метод, який застосовує Міжнародний суд), за винятком того, що суд підкоряється більш суворим правилам, ніж арбітражний суд, особливо в процедурних питаннях.[12]

Посередництво та третейський суд існували до виникнення судових систем. Перше з них було поширене в давній Індії та країнах ісламу, а численні приклади другого можна знайти в давній Греції, Китаї, серед арабських племен, в морському звичаєвому праві середньовічної Європи та в практиці пап.

Міжнародний третейський суд у його сучасному вигляді, як правило,

починається з Джейського договору 1794 року між США та Великобританією. Цей договір про дружбу, торгівлю та мореплавання передбачав створення трьох спільних комісій, що складаються з рівномірної кількості американських і британських громадян, для врегулювання низки невирішених питань між двома країнами, які не вдалося вирішити шляхом переговорів. Хоча ці спільні комісії, формально, не були органами третьої сторони, вони мали функціонувати як суди. Вони знову зацікавили в процесі арбітражу. Протягом дев'ятого століття США та Велика Британія застосовували його, як і інші європейські та американські країни.[1][3]

Арбітражний розгляд претензій штату Алабама в 1872 році між Сполученим Королівством і Сполученими Штатами ознаменував початок другого, ще більш вирішального, етапу. Відповідно до Вашингтонського договору 1871 року Сполучені Штати та Сполучене Королівство погодилися подати до арбітражу позови перших щодо ймовірних порушень останнього нейтралітету під час громадянської війни в США. Дві країни встановили певні правила, що регулюють обов'язки нейтральних урядів, які повинен застосовувати трибунал, який, як вони погодилися, має складатися з п'яти членів, які призначатимуться главами держав Сполучених Штатів, Об'єднаного Королівства, Бразилії, Італія та Швейцарія, останні три держави не є сторонами у справі. Рішення арбітражного суду зобов'язало Сполучене Королівство виплатити компенсацію, що воно належним чином і зробило. Розгляд слугував для демонстрації ефективності арбітражу у врегулюванні великого спору та призвів протягом останніх років дев'ятого століття до ряду подій, а саме:

- різке зростання практики включення до договорів положень про звернення до арбітражу у разі спору між сторонами;
- укладення загальних арбітражних договорів для вирішення окремих класів міждержавних спорів;
- спроби розробити загальний закон про арбітраж, щоб країни, які бажають вдатися до цього способу врегулювання суперечок, не були

зобов'язані щоразу погоджувати процедуру, яка має бути прийнята, склад трибуналу, правила, яких слід дотримуватися, і фактори, які необхідно враховувати при винесенні нагороди;

- пропозиції щодо створення постійного міжнародного арбітражного суду, щоб уникнути необхідності створювати спеціальний суд *ad hoc* для вирішення кожного окремого спору.

2.2. Міжнародний кримінальний суд (International Criminal Court)

Міжнародне співтовариство довго прагнуло створити постійний міжнародний суд та у 20 столітті досягло консенсусу щодо визначень геноциду, злочинів проти людства та воєнних злочинів. [1][3]

Нюрнберзький і Токійський судові процеси стосувались воєнних злочинів, злочинів проти миру та злочинів проти людства, скоєних під час Другої світової війни.

У дев'яності роки ХХ століття, після завершення епохи протистояння між Сходом і Заходом, створення судових органів, таких як Міжнародний трибунал для покарання винних у воєнних злочинах та злочинах проти людяності, скоєних на території колишньої Югославії та Міжнародний трибунал щодо Руанди, стало підтвердженням загальної згоди щодо того, що непокараність - неприйнятна.

Проте, маючи на меті карати за злочини, скоєні лише протягом обмеженого періоду та в рамках конкретного протистояння, існувала єдина думка про необхідність автономного та діючого на постійній основі кримінального суду. 17 липня 1998 року світова спільнота зробила значний крок, коли 120 держав підписали Римський статут - юридичний фундамент для заснування постійного Міжнародного кримінального суду. Римський статут вступив у силу 1 липня 2002 року, після його ратифікації 60 країнами.

Міжнародний кримінальний суд (МКС), який керується Римським статутом, є першим постійним договірним міжнародним кримінальним судом, створеним для того, щоб припинити безкарність людей, які скоюють найтяжкі злочини, що турбують все світове співтовариство. МКС - це автономна міжнародна організація, і вона не входить до системи ООН.[1][3][13]

Суд розташований у Гаазі, Нідерланди. Витрати Суду переважно фінансуються країнами-учасницями Римського статуту, але він також отримує добровільні пожертви від держав, міжнародних інституцій, громадян, компаній та інших структур.[3][25]

МКС має повноваження розслідувати та карати найтяжчі злочини, які турбують все світове співтовариство, а саме геноцид, злочини проти людяності та воєнні злочини, скоєні після 1 липня 2002 року, а також злочин агресії, починаючи з 17 липня 2018 року, за певними умовами та процедурами. Кожен з цих злочинів чітко окреслений у Римському статуті та інших юридичних документах.[23][25]

МКС може розслідувати та карати за ці міжнародні злочини лише у випадку, якщо вони були скоєні на території країни-учасниці або її громадянином. Ці умови, проте, не діють, якщо ситуацію було направлено до Прокурора Радою Безпеки ООН, резолюції якої є обов'язковими для всіх країн-членів ООН, або якщо держава зробить заяву про визнання юрисдикції Суду.

МКС створений для доповнення, а не заміни національних систем кримінального правосуддя. Він може розслідувати та карати злочини лише у випадку, коли національні системи кримінального правосуддя не ведуть розслідування або коли вони декларують, що ведуть, але насправді не мають бажання або можливості належним чином розслідувати такі злочини.

Цей основоположний принцип відомий як принцип взаємодоповнюваності.

Прокурор може розпочати розслідування або кримінальне переслідування трьома різними способами:

держави-учасниці Статуту МКС можуть направити ситуації до Прокурора;

Рада Безпеки ООН може попросити Прокурора розпочати розслідування;

Офіс Прокурора може розпочати розслідування *proprio motu* (зі своєї власної ініціативи) на підставі інформації, отриманої з надійних джерел. У цьому випадку Прокурор повинен отримати попередній дозвіл від Палати досудового провадження, що складається з трьох незалежних суддів.

Жодна висока посада, будь то глава держави, член уряду або парламенту, обраний представник або державний службовець, не звільняє її власника від кримінальної відповідальності.

Начальники або військові командири можуть підлягати кримінальній відповідальності за злочини, вчинені особами, які перебувають під його чи її фактичним командуванням та контролем або під його чи її фактичною владою та контролем.

Однак, Суд не може здійснювати кримінальне переслідування осіб, які не досягли 18-річного віку на момент імовірного вчинення злочину.

Згідно правил та норм, якими керується МКС, потерпілі можуть надсилати інформацію до Прокурора стосовно злочинів, що відносяться до юрисдикції Суду.

Безпрецедентно в історії міжнародного кримінального правосуддя, жертви здобули право брати участь у судовому процесі та вимагати відшкодування збитків. Це дає їм можливість не лише давати свідчення, але й висловлювати свої думки та занепокоєння на протязі всього судового розгляду. Учасники можуть отримати юридичне представництво і, потенційно, юридичну допомогу.[3][25]

Секретаріат сприяє реалізації прав потерпілих та свідків, надає їм підтримку протягом судового розгляду та вживає заходів для їхнього захисту у випадку необхідності. Суд має право присуджувати різні види відшкодування збитків на користь потерпілих, включаючи відшкодування завданої шкоди, відновлення порушених прав та компенсацію.

Держави-учасниці Римського статуту заснували Цільовий фонд для потерпілих та сімей потерпілих від злочинів, що підпадають під юрисдикцію Суду, щоб уможливити якусь форму відшкодування, навіть коли засуджена особа не має достатніх активів для відшкодування цієї шкоди.

Забезпечення прав обвинуваченого є фундаментальним елементом гарантування справедливого судочинства та ефективного правосуддя. Секретаріат, відповідальний за захист, веде реєстр юридичних консультантів з

метою забезпечення того, щоб, згідно з Правилами процедури та докази, адвокати, які практикують в Суді, володіли необхідною кваліфікацією та дотримувалися принципів Кодексу професійної етики для юридичних консультантів на протязі судового розгляду.

МКС забезпечує адвокатів захисту необхідною матеріально-технічною підтримкою, а також фінансуванням у випадку необхідності.

Президія складається з Президента та двох Віце-президентів, яких обирають серед 18 суддів МКС. Президія несе відповідальність за ефективне управління справами Суду, за винятком діяльності Офісу Прокурора. Водночас, вона узгоджує свою діяльність з Прокурором і отримує його згоду з усіх питань, що мають спільний інтерес. До повноважень Президії також належать судові функції та ведення зовнішніх зносин.

Вісімнадцять суддів входять до складу трьох відділів Суду - досудового, судового та апеляційного провадження. Судді обираються Асамблеєю державучасниць з-поміж кандидатів по всьому світу з огляду на їхні високі моральні якості та доброчесність та згідно їхньої компетентності у сфері кримінального та процесуального права або відповідних галузей міжнародного права, зокрема міжнародного гуманітарного права та права в сфері захисту прав людини. Судді відповідають за забезпечення справедливих судових проваджень та належне здійснення правосуддя.

Офіс Прокурора очолює Прокурор, який має заступників. Їх обирає Асамблея державучасниць. Завданням Офісу є отримувати та проводити аналіз інформації, що надходить, з метою визначити, чи існують достатні підстави для початку розслідування, включаючи розслідування злочинів геноциду, злочинів проти людства та воєнних злочинів, а також для притягнення до кримінальної відповідальності осіб, причетних до цих злочинів. ОП є незалежним органом Суду.

Секретаріат - це неупереджений орган МКС, який керує Секретар. Його головні завдання полягають у забезпеченні адміністративної та оперативної підтримки судовим інстанціям та Офісу Прокурора. Він сприяє

функціонуванню Суду та розробці ефективних заходів захисту свідків, надає сприяння адвокатам захисту, а також проводить роз'яснювальну роботу. Секретаріат також несе відповідальність за загальне управління судовою діяльністю, безпеку, інформаційну діяльність, ведення судових справ, письмові та усні переклади, допомогу юридичним консультантам, надання підтримки потерпілим для участі у судовому процесі та подання заяв про відшкодування збитків та багато іншого. [1][3][25]

2.3. Міжнародний трибунал ООН з морського права (International tribunal for the law of the sea)

З моменту винаходу людством механічних засобів пересування й до сьогодні у всіх країнах світу транспорт є однією з важливих галузей господарства та складовою частиною міжлюдських стосунків. Сам процес перевезень не створює нового продукту, але виступає в якості сполучної ланки між підприємствами, сприяючи функціонуванню інших галузей економіки, розв'язанню соціальних задач, раціональному та гнучкому використанню виробничих сил, забезпечуючи обороноздатність країн. Розглядаючи значення Світового океану, слід відзначити промислове природокористування – рибальство та морський промисел, що річний прибуток від якого перевищує 55 млрд. доларів. 99% всієї їжі (за вагою) одержують із суші та лише 1% з Океану. Але 1/4 всього тваринного білка, що йде в їжу людства, припадає на частку Океану. Стосовно жителів, наприклад, М'янми, Японії, Китаю, то більше половини тваринних білків їм дає море. Активно розвивається й марикультура (від англійського “marine” – морський) відкритого Океану, так звані океанські «ранчо». Термін «марикультура» означає вирощування корисних водоростей, молюсків, риб та інших організмів в морях, лиманах, річкових естуаріях. [4]

Зараз на її частку припадає 1/10 частина всіх водних організмів, а найближчими десятиліттями мари культура дасть людям 50 млн. т харчової продукції на рік.

Міжнародний трибунал з морського права є автономним судовим інститутом, створеним Конвенцією ООН з морського права для вирішення суперечок, що виникають у зв'язку з інтерпретацією та практичним застосуванням Конвенції. Трибунал складається з 21 неупередженого члена, покликаного з-поміж осіб, які мають бездоганну репутацію та визнану кваліфікацію в галузі морського права. [7]

Трибунал має юрисдикцію щодо будь-якого спору щодо тлумачення або застосування Конвенції, а також щодо всіх питань, конкретно передбачених у будь-якій іншій угоді, яка надає юрисдикцію Трибуналу (Статут, стаття 21). Трибунал відкритий для держав-учасниць Конвенції (тобто держав і міжнародних організацій, які є сторонами Конвенції). Вона також відкрита для інших організацій, ніж держави-учасниці, тобто держав або міжурядових організацій, які не є сторонами Конвенції, а також для державних підприємств і приватних організацій «у будь-якому випадку, прямо передбаченому в частині XI, або в будь-якому випадку, поданому відповідно до будь-якої іншої угоди, яка надає юрисдикцію Трибуналу, яку погоджують усі сторони у цій справі» (Статут, стаття 20) [7]

Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права була підписана в Монтего-Бей, Ямайка, 10 грудня 1982 року та вступила в силу 28 липня 1996 року. Наступна Угода щодо виконання Частини XI Конвенції була затверджена 28 липня 1994 р. та набула юридичної сили 28 липня 1996 р. Ця Угода та частина XI Конвенції повинні розглядатися та застосовуватися разом як один документ.[39]

Конвенція створює комплексну юридичну базу для налагодження порядку використання всього простору океанів, їх ресурсів. Вона включає, зокрема, правила, що стосуються територіальних вод, прилеглої зони, континентального шельфу, виключної економічної зони та відкритого моря.

Також вона передбачає захист та збереження морського середовища, проведення наукових досліджень в морі, розробку та передачу морських технологій. Одна з найважливіших частин Конвенції присвячена видобутку та використанню ресурсів дна морів і океанів, а також їх надр поза межами національної юрисдикції (Район). Конвенція визнає Район та його ресурси «спільним надбанням людства». Міжнародний орган морського дна, створений Конвенцією, керує використанням ресурсів Району.[4]

Частина XV Конвенції створює цілісну систему врегулювання розбіжностей, які можуть з'явитися стосовно інтерпретації та практичного застосування Конвенції. Вона наголошує на тому, що держави-учасниці повинні вирішувати свої суперечки, що виникають щодо розуміння або застосування Конвенції мирним шляхом, визначеним в Статуті Організації Об'єднаних Націй. Однак, якщо учасники суперечки не здатні досягти узгодження мирним шляхом на свій розсуд, вони змушені застосувати обов'язкові процедури вирішення суперечки, які передбачають обов'язкове прийняття рішення з врахуванням обмежень та винятків, зафіксованих в Конвенції.[39]

Механізм, встановлений Конвенцією, передбачає чотири альтернативні способи вирішення спорів: Міжнародний трибунал з морського права, Міжнародний суд, арбітражний суд, створений відповідно до Додатку VII до Конвенції, і спеціальний арбітраж суд, створений відповідно до Додатку VIII до Конвенції.

Держава-учасниця може вільно вибрати один або декілька із цих засобів шляхом письмової заяви, яка робиться відповідно до статті 287 Конвенції та здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй (заяви, зроблені державами-учасницями згідно зі статтею 287).

Якщо сторони спору не прийняли однакову процедуру врегулювання, спір може бути переданий лише в арбітраж відповідно до Додатку VII, якщо сторони не домовляться про інше.

Трибунал відкритий для держав-учасниць Конвенції та, у деяких випадках, для організацій, які не є державами-учасницями (таких як міжнародні організації та фізичні чи юридичні особи) (Доступ до Трибуналу).

До юрисдикції Трибуналу належать усі спори, передані на його розгляд відповідно до Конвенції. Воно також поширюється на всі питання, конкретно передбачені в будь-якій іншій угоді, яка надає юрисдикцію Трибуналу. На сьогодні укладено шістнадцять багатосторонніх угод, які надають юрисдикцію Трибуналу (відповідні положення цих угод).[4][11]

Якщо сторони не домовилися про інше, юрисдикція Трибуналу є обов'язковою у справах, що стосуються негайного звільнення суден і екіпажів відповідно до статті 292 Конвенції та тимчасових заходів до створення арбітражного суду відповідно до пункту 5 статті 290 Конвенції. Конвенція.

Палата зі спорів щодо морського дна має право давати консультативні висновки з правових питань, що виникають у сфері діяльності Міжнародного органу з морського дна. Трибунал також може давати консультативні висновки в певних випадках згідно з міжнародними угодами, пов'язаними з цілями Конвенції.[11]

Спори до Трибуналу порушуються або письмовою заявою, або шляхом повідомлення про спеціальну угоду. Порядок розгляду справ, переданих до Трибуналу, визначено його Статутом і Регламентом.

РОЗДІЛ 3

ІНСТИТУТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СПІЛЬНОТ

3.1. Європейський суд з прав людини (European Court of Human Rights)

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) – це міжнародний судовий орган, який приймає до розгляду скарги лише від фізичних осіб, юридичних осіб та підприємств, які стверджують, що зазнали ущемлення прав і свобод, гарантованих Європейською конвенцією з прав людини і основоположних свобод або додатками до неї. Суд міститься в місті Страсбурзі (Франція).

Європейська конвенція була прийнята в Римі 4 листопада 1950 року та вступила в силу в 1953 році англійською і французькою мовами, обидва тексти Конвенції є однаково автентичними, кожен існує лише в одному примірнику, і зберігається в архіві Ради Європи. Після її ухвалення було створено Європейський суд з прав людини (1959).[5][9][28]

Україна приєдналася до Конвенції 9 листопада 1995 року, а затвердила її 11 вересня 1997 року. 3 травня 2001 року ЄСПЛ прийняв перше постанову у справі щодо України («Кайсин та інші проти України»). Станом на 23 вересня 2015 року Суд виніс 1035 вироків щодо України, в більшості з яких визнав порушення Конвенції та / або протоколів до неї.

ЄСПЛ у повному складі складається з 47 суддів (від кожної держави-члена Ради Європи; наразі наявні 46 суддів) та Секретаріату.

Судді розглядають справи та виносять рішення в складі наступних судових утворень (формацій): в якості судді, що засідає одноособово, в складі комітету, палати або Великої палати. При цьому всі судді ЄСПЛ закріплені за секціями, які є адміністративними одиницями, до кожної з якої прикріплені різні юридичні відділи, які є частиною Секретаріату Суду. [9][28]

Наразі в Судді 5 секцій (плюс Фільтраційна секція). Кожна секція має свого Голову, Заступника Голови та певну кількість суддів. Палата – це секція, створену на пленарному засіданні Суду на визначений період відповідно до пункту b) статті 25 Конвенції.[5][10]

Європейський суд з прав людини був створений з метою забезпечення дотримання державами-членами Ради Європи їхніх зобов'язань за Європейською конвенцією та спонукання держави вдосконалювати національні механізми захисту прав людини та основних свобод. Заява має стосуватись лише порушень, допущених однією з держав, на які поширюється дія Конвенції. Ви не можете скаржитися на порушення інших юридичних актів, крім Європейської конвенції з прав людини. Європейська конвенція захищає такі права: право на життя; право на справедливий судовий при розгляді справ, пов'язаних із цивільною та кримінальною проблематикою; право на повагу до приватного і сімейного життя; право на свободу вираження поглядів; право на свободу думки, совісті та віросповідання; право на ефективний засіб правового захисту; право на мирне володіння своїм майном; право голосу та право бути кандидатом на виборах. Конвенція оголошує неприпустимими, зокрема: катування, нелюдське чи принизливе для людської гідності ставлення або санкції; свавільне та незаконне ув'язнення; дискримінацію у наданні прав та свобод, визначених у Конвенції; вигнання державою своїх громадян чи заборону їм повертатися на її територію; застосування смертної кари; масове вигнання іноземців. Європейський суд не є органом апеляційної інстанції щодо національних судів та не може відмінити чи змінювати постанови судів України.[10]

У суду відсутні правозастосовні повноваження. Деякі держави ігнорують вердикти ЄСПЛ і продовжують практику, визнану порушенням прав людини. Незважаючи на те, що всі збитки мають бути виплачені заявнику протягом терміну, визначеного судом (зазвичай три місяці), інакше нараховуються відсотки, немає офіційного кінцевого терміну для будь-якого більш складного виконання, яке вимагається рішенням. Однак, залишення

рішення без виконання протягом тривалого часу ставить під сумнів зобов'язання держави своєчасно вирішувати проблеми з порушеннями прав людини.

Кількість невиконаних судових рішень зросла з 2624 у 2001 році до 9944 на кінець 2016 року, 48% з яких не виконувалися п'ять і більше років. У 2016 році всі з 47 країн-членів Ради Європи, крім однієї, не виконали своєчасно принаймні один вердикт ЄСПЛ, хоча більшість невиконаних вердиктів стосується кількох країн: Італії (2219), Росії (1540), Туреччина (1342), Україна (1172). Понад 3200 невиконаних судових рішень «стосувалися порушень з боку силовиків і поганих умов утримання».[10]

Комісар Ради Європи з прав людини Нільс Муйжнієкс заявив: «Наша робота базується на співпраці та добросовісності. Якщо цього немає, дуже важко вплинути. Нам не вистачає інструментів, щоб допомогти країнам, які не хочуть, щоб їм допомагали». Росія систематично ігнорує вироки ЄСПЛ, у більшості випадків виплачуючи компенсацію, але відмовляючись вирішувати проблему, що призводить до великої кількості повторних справ. Російське законодавство створило спеціальний фонд для виплат позивачам за успішними вироками ЄСПЛ.

Якщо Суд встановить, що одне або кілька з цих прав та гарантій їх забезпечення було порушено державою-членом Ради Європи, Суд прийме рішення по суті та може визначити «справедливу компенсацію», тобто певну суму грошей на відшкодування шкоди, заподіяної таким порушенням. Постанова Суду є обов'язковою для держав, до яких вона застосовується; вони зобов'язані дотримуватися таких постанов.[5][22]

Україна як член Ради Європи ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 року, а набрала чинності Конвенція для України з 11 вересня 1997 року. У зв'язку з цим, громадяни та юридичні особи України отримали можливість звертатися до Європейського суду з прав людини для захисту своїх основних прав і свобод. Відповідно до статті 9 Конституції України Європейська конвенція є частиною національного законодавства України.[5]

На сьогоднішній день юрисдикцію суду визнали всі 46 держав-членів Ради Європи. 1 листопада 1998 року суд став штатною установою, а Європейська комісія з прав людини, яка раніше вирішувала питання про прийнятність заяв, була скасована Протоколом 11.

Приєднання нових держав до Європейської конвенції з прав людини після падіння Берлінської стіни в 1989 році призвело до різкого збільшення заяв, поданих до суду. Ефективність суду опинилася під серйозною загрозою через велике накопичення заяв, що перебувають на розгляді.[22]

У 1999 році до розгляду було направлено 8400 заяв. У 2003 році було подано 27 200 справ, а кількість незавершених справ зросла приблизно до 65 000. У 2005 році судом відкрито 45,5 тис. справ. У 2009 році було виділено 57 200 заявок, 119 300 перебувають на розгляді. У той час понад 90 відсотків заяв було оголошено неприйнятними, а більшість вирішених справ — близько 60 відсотків рішень суду — стосувалися так званих повторюваних справ: коли суд уже виніс рішення виявлення порушення Європейської конвенції з прав людини або якщо існує усталена судова практика щодо подібної справи.

Протокол 11 був розроблений для усунення нерозглянутих справ шляхом створення суду та його суддів як штатної інституції, спрощення процедури та скорочення тривалості провадження. Однак, оскільки робоче навантаження суду продовжувало зростати, договірні держави погодилися з необхідністю подальших реформ, і в травні 2004 року Комітет міністрів Ради Європи прийняв Протокол 14 до Європейської конвенції з прав людини. Протокол 14 був розроблений з метою зменшення робочого навантаження суду та Комітету міністрів Ради Європи, який здійснює нагляд за виконанням рішень, щоб суд міг зосередитися на справах, які порушують важливі питання прав людини.[5]

3.2. Європейський Суд справедливості (European Court of Justice)

Європейський Суд Справедливості, формально просто Суд Справедливості, є вищим судом Європейського Союзу у справах права Європейського Союзу. Будучи частиною Суду Європейського Союзу, йому доручено тлумачити право ЄС і забезпечити його однакове застосування в усіх державах-членах ЄС відповідно до статті 263 Договору про функціонування Європейського Союзу. Суд був заснований у 1952 році та розташований у Люксембурзі. Він складається з одного судді від кожної держави-члена (наразі їх 27), хоча зазвичай він слухає справи колегіями з трьох, п'яти або п'ятнадцяти суддів. З 2015 року Суд очолює президент Коен Ленартс.[1][5]

В основі сучасної держави лежать три складові частини. демократія, верховенство права та права людини. Держави, засновані тільки на двох принципах, що відносно легко опускаються від демократичних у нижчі форми правління. Якщо поставити в основу тільки права людини, підхід не буде демократичним, оскільки в ім'я захисту різних меншин більшість буде обмежена. Цей парадокс прав людини обмежує волю більшості, з одного боку, з іншого - зміцнює засновану на трьох принципах систему, захищаючи громадян від потенційної тиранії держави. Для правильного функціонування сучасної держави потрібно поєднання трьох елементів. Система захисту прав людини в Європі грає особливу роль: після трагічних подій XX ст. саме права та свободи людини становлять основу європейської ідентичності. Спочатку, коли країни Європейського економічного співтовариства створювали правову систему, що більше нагадувала міжнародно-правовий, ніж національний, захист прав людини як основа функціонування ніювання в основу не ставилася. Важко передбачуваною була еволюція того, що спочатку замислювалося як проект економічної інтеграції. Інститути ЄЕС засновувалися для контролю над функціонуванням окремих елементів національної економіки, а чи не для врахування інтересів окремих осіб.[5][6]

Лише держави (держави-члени Організації Об'єднаних Націй та інші держави, які стали сторонами Статуту Суду або визнали його юрисдикцію за певних умов) можуть бути сторонами у спірних справах.

Суд має право розглядати спір, лише якщо відповідні держави визнали його юрисдикцію одним або декількома з таких способів:

- Шляхом укладання спеціальної угоди про передачу спору на розгляд Суду;
- В силу застереження про юрисдикцію, тобто, як правило, коли вони є сторонами договору, що містить положення, згідно з яким у разі спору певного типу або розбіжностей щодо тлумачення або застосування договору один із них може передати спір до суду;
- Завдяки взаємній дії заяв, зроблених ними відповідно до Статуту, згідно з якими кожна з них визнала юрисдикцію Суду як обов'язкову у випадку спору з іншою державою, яка зробила подібну заяву.

Деякі з цих декларацій, які повинні бути передані на зберігання Генеральному секретарю ООН, містять застереження, що виключають певні категорії спорів.

Держави не мають постійних представників, акредитованих при Суді. Зазвичай вони спілкуються з Реєстратором через свого міністра закордонних справ або свого посла, акредитованого в Нідерландах. Коли вони є сторонами у справі в Суді, їх представляє агент. Агент відіграє ту саму роль і має ті самі права та обов'язки, що й соліситор або *avocat* у національному суді. Однак, оскільки на карту поставлені міжнародні відносини, агент також є, так би мовити, головою спеціальної дипломатичної місії, яка має повноваження щодо вчинення суверенної держави. Він/вона отримує повідомлення від Секретаря щодо справи та передає йому всю кореспонденцію та заяви, належним чином підписані чи завірені. На публічних слуханнях агент відкриває аргументи від імені уряду, який він/вона представляє, і подає подання. Загалом, якщо офіційну дію має здійснити уряд, якого представляє, це робить агент. Агентам іноді допомагають співагенти, заступники агентів або помічники агентів, і

вони завжди мають радників або адвокатів, чию роботу вони координують, щоб допомогти їм у підготовці судових пропозицій та виголошенні усних аргументів. Оскільки не існує спеціальної адвокатури Міжнародного суду, немає жодних умов, яким повинні відповідати адвокати, щоб мати право виступати перед нею, єдиним винятком є те, що вони повинні бути призначені для цього урядом.[1][6]

Провадження може бути порушено одним із двох способів:

- Через повідомлення про спеціальну угоду: цей документ, який має двосторонній характер, може бути поданий до Суду однією або обома державами-учасниками судового провадження. У спеціальній угоді має бути зазначено предмет спору та його сторони. Оскільки немає ані держави-заявника, ані держави-відповідача, у публікаціях Суду їх назви розділені косою рисою в кінці офіційної назви справи, наприклад, Бенін/Нігер.

- За допомогою заяви: заява, яка має односторонній характер, подається державою-заявником проти держави-відповідача. Він призначений для передачі останній державі, а Регламент Суду містить суворіші вимоги щодо його змісту. Крім назви сторони, проти якої подається позов, і предмета спору, держава-заявник повинна, наскільки це можливо, коротко вказати, на якій підставі - договору чи заяви про прийняття обов'язкової юрисдикції - вона вимагає що Суд має юрисдикцію та повинен коротко викласти факти та підстави, на яких ґрунтується його вимога. Наприкінці офіційної назви справи назви двох сторін розділені аббревіатурою *v.* (для латиниці проти), наприклад, Нікарагуа проти Колумбії.

Дата відкриття провадження, яка є датою отримання Секретарем спеціальної угоди чи заяви, означає відкриття провадження в Суді. Позовне провадження включає письмову фазу, під час якої сторони подають та обмінюються заявами, що містять детальний виклад фактів і норм права, на які спирається кожна сторона, та усну фазу, яка складається з відкритих слухань, на яких представники та адвокати виступають перед Судом. Оскільки Суд має дві офіційні мови (англійську та французьку), все, що написано або сказано

однією мовою, перекладається на іншу. Письмові заяви не надаються пресі та публіці до початку усного провадження, і тільки тоді, якщо сторони не мають заперечень.

Після усного провадження Суд розглядає справу при закритих дверях, а потім виносить своє рішення на відкритому засіданні. Рішення є остаточним, обов'язковим для виконання сторонами у справі та оскарженню не підлягає (щонайбільше воно може підлягати роз'ясненню або, у разі виявлення нового факту, перегляду). Будь-який суддя, який бажає це зробити, може додати свою думку до рішення.[1][5]

Підписуючи Статут, держава-член Організації Об'єднаних Націй зобов'язується виконувати рішення Суду в будь-якій справі, стороною якої вона є. Крім того, оскільки справа може бути подана до Суду та винесена ним рішення, лише якщо сторони так чи інакше погодилися на його юрисдикцію над справою, рідко трапляється, що рішення не виконується. Держава, яка вважає, що інша сторона не виконала зобов'язань, покладених на неї згідно з рішенням, винесеним Судом, може передати справу на розгляд Ради Безпеки, яка уповноважена рекомендувати або ухвалювати рішення про заходи, яких необхідно вжити для виконання судження.

Суд був заснований у 1952 році Паризьким договором (1951) як частину Європейського об'єднання вугілля та сталі. Він був створений із семи суддів, що дозволяє як представляти кожна з шести держав-членів, так і бути непарною кількістю суддів у разі рівності. По одному судді було призначено від кожної країни-члена, а сьоме місце чергувалося між «великими державами-членами» (Західна Німеччина, Франція та Італія). Він став інституцією двох додаткових Співтовариств у 1957 році, коли було створено Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) і Європейське співтовариство з атомної енергії (Євратом), які ділять ті самі суди з Європейським співтовариством вугілля та сталі.[1][6]

У 1993 році було ратифіковано Маастрихтський договір, який створив Європейський Союз. На відміну від інших установ, назва суду не змінилася. Повноваження Суду полягали в стовпі Співтовариства (першому стовпі).[5]

Суд набув повноважень у 1997 році після підписання Амстердамської угоди. Питання з третього рівня були передані до першого рівня. Раніше ці питання вирішувалися між державами-членами.

Після набуття чинності Лісабонської угоди 1 грудня 2009 року офіційну назву Суду Європейського Союзу було змінено з «Суд правосуддя Європейських співтовариств» на «Суд правосуддя», хоча в англійській мові досі найпоширенішим є посилення на Суд як Європейський суд. Суд першої інстанції було перейменовано на «Загальний суд», а термін «Суд Європейського Союзу» тепер офіційно позначає обидва суди разом із спеціалізованими трибуналами разом [6].

Після набуття чинності Лісабонського договору 1 грудня 2009 року Європейський Союз тепер має статус юридичної особи та набув повноважень, які раніше були надані Європейському Співтовариству. Таким чином, право Співтовариства стало правом Європейського Союзу, яке також включає всі положення, прийняті раніше в рамках Договору про Європейський Союз, які застосовувалися до Лісабонського договору.

Завданнями Суду є: забезпечення однакового тлумачення та застосування законодавства ЄС у кожній країні ЄС, в тому числі інтерпретування права ЄС на прохання національних судів і трибуналів; забезпечення дотримання законодавства ЄС країнами та установами ЄС; перевірка законності актів інститутів ЄС; забезпечення виконання зобов'язань державами-членами за договорами ЄС; вирішення судових спорів між національними урядами та установами ЄС; розгляд звернення окремих осіб, компаній чи організацій з запитом до вжиття заходів проти інституцій ЄС, якщо такі особи, компанії чи організації вважають, що їхні права ними порушені.

Відповідно до ст. 19 ДЄС Суд справедливості ЄС розглядає такі справи:

- провадження щодо тлумачення права (так звані попередні рішення). Національні суди країн ЄС повинні забезпечити належне застосування законодавства ЄС, проте вони можуть тлумачити по-різному законодавство ЄС. У випадку наявності сумнівів щодо тлумачення чи дійсності закону ЄС або сумісності національного закону чи практики із законодавством ЄС національний суд може звернутися до Суду за роз'ясненнями. Суд справедливості на підставі такого звернення національного суду надає «попереднє рішення».

- провадження щодо виконання права (справи про невиконання зобов'язань). Європейська комісія чи інша країна ЄС може ініціювати провадження проти національного уряду за невиконання своїх зобов'язань згідно з правом ЄС, його недотримання, відсутності комплаєнсу з ним. У випадку, якщо Суд своїм Рішенням встановить, що такі звинувачення відповідають дійсності, то держава повинна вжити заходів для того, щоб негайно виправити ситуацію. У випадку невиконання такого Рішення до держави-порушника також може бути застосовано штрафні санкції.

- провадження щодо анулювання (справи про визнання рішень недійсними). Країна член ЄС, Рада ЄС, Європейська Комісія або навіть Європейський Парламент, а також приватні особи (у випадку, якщо акт безпосередньо негативно впливає на їхні права і свободи) можуть звернутись до Суду, якщо на їхній погляд певний правовий акт ЄС не є правомірним з проханням його анулювати. У випадку, якщо Суд дійде до висновку, що відповідний акт був прийнятий з порушенням відповідної процедури або якщо він суперечить праву ЄС, то Суд може анулювати його.

- провадження про бездіяльність. Установчі договори ЄС передбачають зобов'язання Європейського Парламенту, Ради ЄС та Європейської Комісії виносити певні рішення за умови настання певних обставин. У випадку невиконання уряд ЄС чи інші інституції ЄС, або (за певних умов) приватні особи чи компанії можуть поскаржитися до Суду, щоб зафіксувати факт бездіяльності.

- провадження про збитки (справи про відшкодування збитків). Будь-яка приватна особа чи компанія, чиї інтереси постраждали внаслідок дій чи бездіяльності ЄС, його персоналу, може подати позов проти них через Суд.

Роль і значення Суду справедливості ЄС еволюціонує з розвитком Європейського Союзу. Сам Суд був створений у 1952 році як головний Суд Європейської спільноти з вугілля і сталі, а з набранням чинності Римськими договорами в 1958 році став спільним інститутом для Європейської спільноти з атомної енергії (надалі – Євратом), Європейської економічної спільноти (надалі – ЄЕС) та Європейської спільноти з вугілля та сталі (надалі – ЄВСВ). Проте саме після прийняття і набрання чинності 1 грудня 2009 року Лісабонським Договором у діяльності Суду сформувався новий виток розвитку. Це пов'язано насамперед з тим, що Лісабонським Договором було передбачено, що ЄС визнає права, свободи та принципи, викладені в Хартії основоположних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року (надалі – Хартія, Хартія ЄС), адаптованій у Страсбурзі 12 грудня 2007 року, і що Хартія має таку ж юридичну силу, як і Договори Європейського Союзу (ч. 1 ст. 6 Лісабонського Договору).[3][6]

ВИСНОВОК

Система міжнародної юстиції включає в собі велику кількість різних органів та установ. Ця система була розбудована продовж багатьох десятиліть та пройшла численну кількість змін та перевтілень, і вона тільки продовжить еволюціонувати у майбутньому.

Ідеально, система міжнародної юстиції має бути ситемою для справедливого та нейтрального вирішення міжнародних спорів та конфліктів, але реалії є дещо відмінними. Мабуть найбільшим викликом системи міжнародної юстиції та міжнародного правосуддя в цілому є той факт, що вона існує у світі суверенних держав. Будь які міжнародні органи складаються з представників суверенних держав, отже можуть страждати від дуалітету їхніх цілей. З одного боку ці представники мусять бути лояльними ідеям та правилам організацій, а з іншого, вони також мають залишатися лояльними своїм державам, потенційно створюючи розбіжності між офіційними цілями організацій, та інтересами їх представників. Іншим аспектом безпорадності міжнародної юстиції є той факт, що вона не має жодних сил примусу і покладається на добровільну кооперацію суверенних держав для досягнення будь яких результатів. Звісно, держави доволі часто кооперують з системою міжнародного правосуддя, навіть просто тому, що вона надає можливість стабільної організації міжнародних відносин, але не варто забувати про те що вся ця кооперація виключно зумовлена або доброю волею держав, або примусом від іншої держави, а не міжнародними організаціями. Це означає, що без існування наднаціональної сили, що може мати силу примусу над суверенними державами, система міжнародної юстиції ніколи не зможе бути насправді асертивною. Однак у світі суверенних держав ідеї створення будь яких наднаціональних структур примусу швидше за все будуть сприйматися з великим скепсисом і пересторогою з боку суверенних держав, які традиційно негативно ставляться до можливості втратити частку свого суверенітету, делегуючи його наднаціональній структурі. Окрім того, навіть у випадку

утворення такої структури, вона швидше за все страждатиме від роздвоєної лояльності, так само як міжнародні організації сьогодення.

Відтак, вбачається, що шлях кооперації та діалогу, а не примусу, між суверенними державами та міжнародними організаціями, залишається безальтернативним. Однак, чи означає це, що якість діалогу і сила переконань до добровільної участі суверенних держав у системі міжнародної юстиції не може бути поліпшена. Не варто відкидати суто юридичні механізми такої системи. Одним з таких механізмів могли б стати міжнародні домовленості щодо більш ретельного контролю за імплементацією в національні законодавства, міжнародно-правових норм, які формують систему міжнародної юстиції. Іншими словами, варто напрацювати мінімально прийнятні стандарти імплементації міжнародно-правових норм які забезпечували б дієве, а не «про людське око» виконання міжнародних домовленостей на національному рівні.

Також не варто ігнорувати потенціал економічних механізмів спонукати суверенні держави до бажаної правомірної поведінки. Традиційно запровадження санкцій є питанням болючим, і процедурно складним.

Одним з можливих механізмів спонукання до правомірної поведінки могла б стати удосконалена система застосування економічних санкцій до держав, що не співпрацюють з системою міжнародної юстиції.

Дійсно, як на етапі запровадження, так і на етапі потенційного функціонування такої системи, довереться спиратися на добровільну кооперацію суверенних держав. Отже чи не є це замкненим колом, є підстави вважати, що ні. Адже у разі доступності ефективного механізму санкціонувати порушників у болючий для них спосіб, вірогідність використання такого механізму добросовісними державами, стає набагато вищим ніж за відсутності такого механізму.

Відтак не відмовляючись від переговорного способу переконання держав, існує можливість створення ще одного важілю тиску на суверенні держави з боку міжнародних об'єднань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. МІЖНАРОДНЕ П РАВОСУДДЯ

Навчально-методичний Посібник за редакцією завідувача кафедри міжнародного та європейського права Х. Н. Бехруза, Одеса, Фенікс 2023

2. ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Навчально-методичний посібник за редакцією завідувача кафедри міжнародного та європейського права О.В. Бігняка

3. МІЖНАРОДНЕ СУДОЧИНСТВО Навчальний посібник Л. Р.

Наливайко, К. В. Степаненко
Дніпро 2022

4. МОРСЬКЕ ПРАВО Підручник С.О. Кузнецов, Т.В. Аверочкина

Одеса, Фенікс 2011

5. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики

тлумачення права ЄС, Монографія Т. В. Комарова
Харків, «Право» 2018

6. Європейський Суд Справедливості

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/en/

7. Міжнародний Трибунал Морського Права

<https://www.itlos.org/en/main/the-tribunal/the-tribunal/>

8. Статут Міжнародного Суду ООН <https://www.icj-cij.org/statute>

9. Європейський Суд з Прав Людини <https://www.echr.coe.int/#>

- 10.ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ, ЄВРОПЕЙСЬКА
КОНВЕНЦІЯ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАЯВИ: перше
знайомство, Караман І. В., Козіна В. В.
Київ, 2015
- 11.ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСУЛЬТАТИВНОГО ВИСНОВКУ
МІЖНАРОДНОГО ТРИБУНАЛУ ООН З МОРСЬКОГО ПРАВА ПРО
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВ ЗА ДІЯЛЬНІСТЬ НА МОРСЬКОМУ
ДНІ
Бучинська А.Й., к.ю.н., доцент кафедри правознавства Поліський
національний університет
- 12.Статут Організації Об'єднаних Націй
- 13.Римський Статут <https://legal.un.org/icc/statute/romefra.htm>
- 14.Маастрихський Договір <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
- 15.ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА:
ХРЕСТОМАТІЯ-ПРАКТИКУМ, О. А. Гавриленко Л. В. Новікова Т. Л.
Сироїд
Харків – 2016
- 16.Паризький договір (1951)
- 17.Хартія основних прав Європейського Союзу
https://www.europarl.europa.eu/charter/default_en.htm

18. РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН У ВИРІШЕННІ

МІЖДЕРЖАВНИХ СПОРІВ, Рудницька О.П., к.ю.н., доцент,
завідувач кафедри права та публічного управління
Житомирський державний університет імені Івана Франка

19. ПЛЕНУМ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З

РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ ПОСТАНОВА

19.12.2014 № 13 Про застосування судами міжнародних договорів
України при здійсненні правосуддя

20. Яковюк І. Система джерел права Європейського Союзу: загальна
характеристика. Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1.

21. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод:
Міжнародний документ від 4 листопада 1950 року. Офіційний веб-
портал Верховної Ради України. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення:
19.09.2021).

22. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду:
Міжнародний документ від 26.06.1945 року. Офіційний веб-портал
Верховної Ради України. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення:
19.09.2021).

23. Lauterpacht H. The development of international law by the International
Court. Cambridge University Press, 1982.

24. Кононенко В. П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним
Судом ООН: теорія і практика: монографія. Київ-Одеса: Фенікс, 2018.

25. Tomuschat C., International Courts and Tribunals, in R. Wolfrum (Ed.), The
Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2012. Vol. 5.

26. Barnett P. R. Res Judicata, Estoppel, and Foreign Judgments: The Preclusive
Effects of Foreign Judgments in Private International Law. Oxford, 2001.

27. Підгородинська А. В. Актуальні питання співробітництва України з міжнародними судовими установами. Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". 2015. Вип. 3.
28. Bodnar A. *Res Interpretata: Legal Effect of the European Court of Human Rights' Judgments for other States Than Those Which Were Party to the Proceedings* // *Human Rights and Civil Liberties in the 21st Century* / Ed. by Y. Haack, E. Brems. Dordrecht, 2014.
29. Сірант М.М. Досвід імплементації норм про воєнні злочини в кримінальному законодавстві країн ЄС. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2016. № 845. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_845_37.
30. Werle G., Jesberger F. The new German Code of Crimes against international Law. *Criminal Law Forum*. 2002. № 13.
31. Дрьоміна Н.В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів : монографія / Н.В Дрьоміна. – О. : Фенікс.
32. Методично-нормативний посібник з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / Міністерство юстиції України. За заг. ред. Міністра юстиції С.Станік. – К.: Логос, 2000.
33. Лукас Р. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС та економічна реформа // *Проблеми гармонізації законодавства України*. – К.: Бібліотека Української школи законотворчості, 2005.
34. Муравйов В. Договірні та інституційні засади економічного співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами // *Проблеми гармонізації законодавства України*. – К.: Бібліотека Української школи законотворчості, 2005.
35. Ковальова О. Зближення законодавства Європейського Союзу з правовими системами держав-кандидатів на вступ до ЄС// *Право України*. – 2003. - № 9.
36. Horspool M. *European Union Law*. 2d ed. – Butterworths, 2000.

37. Міжнародне судочинство / Кол. авт.; за заг. ред. акад. НАН України Ю. С. Шем-шученка. К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2009.
38. ЗАКОН УКРАЇНИ Про міжнародні договори України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 50, ст.540)
39. Конвенція ООН з морського права (United Nations Convention on the Law of the Sea)